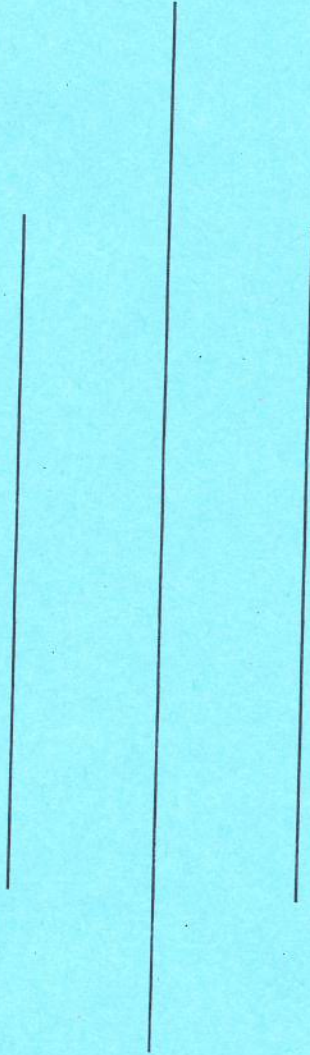

शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६

महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल

शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६

प्रस्तावना: सरकारी वकील कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीका शिशुहरुलाई कार्यालय समयभित्र बालमैत्री वातावरणमा स्याहार गर्न तथा शिशु स्याहार केन्द्रलाई व्यवस्थित ढङ्गले संचालन गर्न महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले यो निर्देशिका बनाई लागू गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो निर्देशिकाको नाम "शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६" रहेको छ ।
(२) यो निर्देशिका महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले तोकेको मिति देखि लागू हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:-
(क) "निर्देशिका" भन्नाले शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६ लाई जनाउनेछ ।
(ख) "केन्द्र" भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय परिसरमा सञ्चालित शिशु स्याहार केन्द्रलाई बुझाउनेछ ।
(ग) "सरकारी वकील कार्यालय" भन्नाले महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र मातहतका अन्य सरकारी वकील कार्यालय समेतलाई जनाउनेछ ।
(घ) "कर्मचारी" भन्नाले सरकारी वकील कार्यालयमा कार्यरत स्थायी, सेवा करार वा इन्टर्नको रूपमा कार्यरत कर्मचारी जनाउनेछ । सो शब्दले अन्य निकायमा कार्यरत नेपाल न्याय सेवा, सरकारी वकील समूहका कर्मचारीहरुलाई समेत समेट्नेछ ।
(ङ) "समिति" भन्नाले दफा ४ बमोजिम गठित समितिलाई जनाउनेछ ।

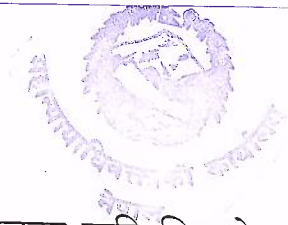
परिच्छेद-२

केन्द्रको स्थापना र संचालन

३. केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन: (१) कार्यालय समयमा कर्मचारीका शिशुको स्याहार, सम्भार, सुरक्षा र हेरचाह गर्ने, पौष्टिक आहार खुवाउने लगायतका कार्यमा सहयोग पुऱ्याउन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय परिसरमा एक शिशु स्याहार केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
(२) केन्द्र संचालनका लागि तोकिएका कोठाहरुमा पर्याप्त प्रकाश, बिजुली, पानी, बालमैत्री शौचालय र सुरक्षा लगायतका सुविधाहरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

[Handwritten signature]
१

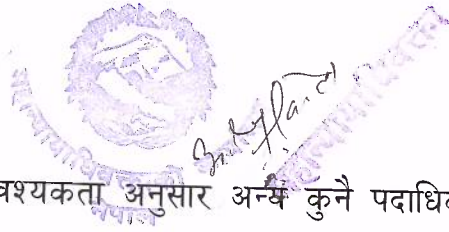

Dr. Yashodhara
संयोजक

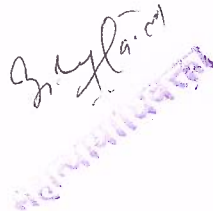
- (३) केन्द्रका लागि शिशुको भर्ना लिइने सिट संख्या वा क्षमता समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
  - (४) शिशुलाई उनीहरूको बाबुआमा वा संरक्षकले अंगालेको आफ्नो धर्म, संस्कृति र चलन अनुसारको व्यवहार गरिनेछ ।
  - (५) शिशुलाई उनीहरूका अभिभावक वा संरक्षकले राखेको नामबाट संबोधन गरिनेछ ।
  - (६) कुनै पनि शिशुलाई वर्ग, लिंग, जातजाति, धर्म, वर्ण वा अन्य कुनै आधारमा भेदभाव गरिने छैन ।
  - (७) कर्मचारी दम्पतिको वैवाहिक सम्बन्ध विच्छेद भई वा अरु कुनै कारणबाट बाबु वा आमा भिन्न बसेको अवस्थामा बाबुसँग बसेको बालकलाई आमासँग र आमासँग बसेको बालकलाई बाबुसँग प्रचलित कानून बमोजिम समय समयमा भेटघाट गर्न दिइनेछ ।
  - (८) भर्ना भएका सबै शिशुहरूको उमेर अनुसारको व्यक्तिगत विवरण तयार गरी अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा राखिनेछ ।
  - (९) केन्द्रमा १ देखि ३ वर्ष उमेरका शिशु रहनेछन् ।
४. समिति सम्बन्धी व्यवस्था: (१) केन्द्रको नियमित संचालन, सुपरिवेक्षण तथा समन्वयका लागि देहाय बमोजिमको केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन समिति रहनेछ:-
- (क) सहन्यायाधिवक्ता, मानव संसाधन महाशाखा, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय.....संयोजक
  - (ख) उपन्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय (प्रशासन शाखा).....सदस्य
  - (ग) संयोजकले तोकेको शाखा अधिकृत (महिला), महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय..सदस्य-सचिव
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले केन्द्रको व्यवस्थापन र भर्ना हुने शिशुहरूको सुविधा लगायतका विषयको व्यवस्थापन गर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) मा उल्लिखित कार्यका अतिरिक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-
- (क) केन्द्रमा रहेका सम्पूर्ण सामानको अभिलेख पारदर्शी रूपमा राख्न लगाउने ।
  - (ख) केन्द्रको काम कारवाहीको अनुगमन गर्ने, गराउने ।
  - (ग) केन्द्र संचालनका लागि सरोकारवाला निकाय तथा संस्थासँग समन्वय/सम्झौता गर्ने ।
  - (घ) केन्द्रको क्षमता र सीट संख्या निर्धारण गर्ने ।
  - (ङ) केन्द्र संचालनसम्बन्धी अन्य काम गर्ने, गराउने ।
- (४) समितिको बैठक महिनाको कम्तीमा १ पटक बस्नेछ । तर आवश्यकता परेमा संयोजकले जुनसुकै समयमा बैठक बोलाउन सक्नेछ ।
- (५) समितिको बैठक संयोजकले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

Dr. Yashodhara
संयोजक

- (६) समितिले आवश्यकता अनुसार अन्ध कुनै पदाधिकारी वा व्यक्तिलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (७) समितिको निर्णय समितिको संयोजकले प्रमाणित गर्नेछ ।
- (८) समितिले केन्द्र संचालन प्रतिवेदन अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा त्रैमासिक रूपमा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय समक्ष पेश गर्नेछ ।
- (९) उपदफा (१) बमोजिमको समितिले निर्णय गरी केन्द्र संचालन र व्यवस्थापनको जिम्मा अवधि र शर्त तोकी कुनै संस्थालाई दिन सकिनेछ ।
५. स्याहार केन्द्रमा शिशुको भर्ना प्रक्रिया: (१) केन्द्रमा शिशु भर्नाका लागि अनुसूची-३ मा तोकिए बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) केन्द्रमा भर्ना भएका शिशु सम्बन्धी अभिलेख अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा दर्ता किताबमा राखिनेछ ।
- (३) शिशुको पोषणका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री समितिले निर्धारण गरे बमोजिम शिशुको आमा, बाबु वा अभिभावक वा संरक्षकले केन्द्रमा बुझाउनु पर्नेछ ।
- (४) स्याहार केन्द्रमा रहेका शिशुलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा परिचयपत्र दिइनेछ ।
६. केन्द्रको कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था: (१) केन्द्रको दैनिक कार्य संचालनका लागि केन्द्रमा एक जना प्रमुख, भर्ना भएका शिशु संख्याको आधारमा समितिले तोकेको संख्यामा आवश्यक स्याहारकर्ताहरु र अन्य कर्मचारीहरु रहनेछन् । केन्द्रमा रहने कर्मचारी र स्याहारकर्ताको व्यवस्थापन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले गर्नेछ ।
- (२) शिशुहरुको स्याहारको काममा खटिने कर्मचारीहरु महिला नै हुनुपर्नेछ ।
७. मनोरञ्जनसम्बन्धी व्यवस्था: (१) शिशुको मनोरञ्जनका लागि चोटपटक नलाग्ने तथा मानसिक र शारीरिक विकासमा सहयोग पुग्ने खालका खेलौना लगायत अन्य मनोरञ्जनात्मक सामग्रीको व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।
- (२) हिँडडुल गर्न सक्ने बच्चालाई संभव भएसम्म कोठा बाहिर, भवन बाहिरको कम्पाउण्डमा चिप्लेटी, पिंग, रोटेटर, जम्पिंग प्याड आदिमा खेल्ने व्यवस्था गर्न सकिनेछ । यसरी खेलाउंदा स्याहारकर्ता शिशुको साथै रहनु पर्नेछ ।
- (३) हिँडडुल गर्न सक्ने र बोल्ने शिशुहरुलाई भवन बाहिर सामूहिक खेल खेलाउने र सामूहिक गीत तथा बाल गीत गाउन लगाउन सकिनेछ ।
- (४) बोल्न सक्ने बच्चाले खेलेर तथा बारम्बार देखेर अक्षर चित्र सक्ने तुल्याउन स्याहारकर्ताले अभ्यास गराउने तथा तदअनुरूपको शैक्षिक सामग्री राखे व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।
८. शिशुको भोजन र पौष्टिक आहारको व्यवस्था: (१) शिशुको लागि आवश्यक बाल स्वास्थ्य अनुकूल भोजन र पौष्टिक आहारको व्यवस्था अभिभावकले गर्नेछ ।

(२) स्तनपान गर्ने शिशुको हकमा सम्बन्धित महिला कर्मचारीलाई कार्यालय समयभित्र आफ्नो शिशु भेट्ने अवसर दिइनेछ।

९. स्वास्थ्य हेरचाहसम्बन्धी व्यवस्था: (१) कुनै शिशु सरुवा वा अन्य कुनै प्रकारको रोगबाट संक्रमित भएमा स्वस्थ नहुञ्जेल केन्द्रमा राखिने छैन।

(२) स्याहार केन्द्रमा रहेका बेला शिशु अस्वस्थ भएमा वा चोटपटक लागेमा स्याहार केन्द्रमा हुनेसम्मको प्राथमिक उपचार केन्द्रले गर्ने र निजको अभिभावकलाई शिशु लिन आउन वा अस्पताल पुऱ्याउन तत्काल खबर गरिनेछ।

(३) यदि शिशुको अवस्था गम्भीर रहेमा केन्द्र आफैले तत्काल अभिभावकलाई खबर गरी छिटो साधनद्वारा नजिकको अस्पताल पुऱ्याउनेछ।

(४) समय-समयमा सरकारी स्तरबाट दिइने खोपहरु केन्द्रमा उपलब्ध गराइनेछ।

(५) केन्द्रमा प्राथमिक उपचार सम्बन्धी औषधि तथा औजार (First Aid Box) को व्यवस्था गरिनेछ।

१०. केन्द्रको भौतिक अवस्था: केन्द्रमा प्राकृतिक प्रकोपहरु (जस्तै: भूकम्प, आगलागी, आदि) बाट सुरक्षित हुने गरी संभव भएसम्मका भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था मिलाइनेछ। केन्द्रमा आवश्यकता अनुसार अग्नि नियन्त्रण प्रणाली (Fire Fighting System) को व्यवस्था गर्दै केन्द्रका सबै कर्मचारीलाई त्यसको प्रयोगको बारेमा जानकारी दिइनेछ।

११. केन्द्रमा शिशुको सुरक्षा: (१) केन्द्रमा शिशु पुऱ्याउन र लिनआउने व्यक्ति अभिभावक वा निजले वारेश मुकरर गरेको व्यक्तिमात्र हुनुपर्नेछ।

(२) अभिभावक वा निजले वारेश मुकरर गरेको व्यक्ति बाहेक अरुलाई शिशु जिम्मा लगाइने छैन।

(३) केन्द्र र शिशुको सुरक्षाको लागि केन्द्रमा पालोपहराको व्यवस्था गरिनेछ।

१२. केन्द्रको दायित्व: (१) शिशुलाई मायालु वातावरणमा समुचित ढंगबाट स्याहार र हेरचाह गरिनेछ।

(२) अभिभावकको पद, पृष्ठभूमिजस्ता कुनै पनि आधारमा शिशु हेरचाहमा भेदभाव गरिने छैन।

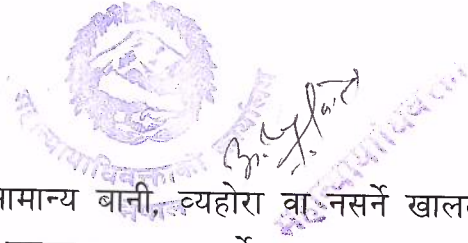
१३. अभिभावकको दायित्व: (१) केन्द्रलाई बुझाउनुपर्ने आवश्यक सामान शिशुको बाबु, आमा वा अभिभावकले समयमै केन्द्रमा बुझाउनु पर्नेछ।

(२) भर्ना नगरी शिशुलाई केन्द्रमा राख्न पाइने छैन।

(३) भर्ना गरिएका शिशुलाई केन्द्रले तोकेको समयमा पुऱ्याउन र लिन आउनु पर्नेछ।

(४) केन्द्रमा रहेको शिशु अकस्मात् बिरामी भएमा संयमता अपनाई उपचारमा केन्द्रित हुनु पर्नेछ।

- (५) शिशुको कुनै असामान्य बानी, व्यहोरा वा नसर्ने खालको दीर्घरोग भएमा सोको जानकारी केन्द्रलाई भनिकै समयमा गराउनु पर्नेछ ।
- (६) शिशु घरमा अस्वस्थ भएमा केन्द्रमा ल्याउनु हुँदैन र सोको जानकारी केन्द्रलाई दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

विविध

१४. निर्देशन दिन सक्ने: (१) महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले समय-समयमा केन्द्रको निरीक्षण गरी समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।
- (२) उक्त निर्देशनको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ ।
१५. कर्मचारीहरुको आचरण: केन्द्रमा काम गर्ने कर्मचारीहरुले प्रचलित नियम बमोजिमका आचरणका अतिरिक्त महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयद्वारा जारी सरकारी वकील तथा कर्मचारीहरुको आचारसंहिताको समेत पालना गर्नुपर्नेछ ।
१६. बाधा अड्काउ फुकाउने: केन्द्र संचालन सम्बन्धमा कुनै द्विविधा देखिएमा वा बाधा अड्काउ परेमा सोलाई फुकाउन महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

Signature
महान्यायाधिवक्ता

अनुसूची-१

[दफा ३(द) सँग सम्बन्धित]

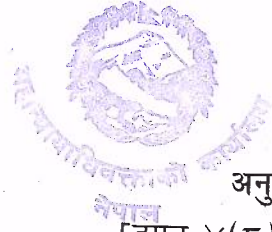
शिशुको व्यक्तिगत विवरण

१. शिशुको नाम:-
२. शिशुको जन्म मिति:-
३. शिशुको आमाको नाम:-
४. बाबुको नाम:-
५. स्थायी ठेगाना:-
६. अभिभावक कार्यरत कार्यालय:-
७. पद:-
८. फोन नं.:-

(Handwritten signature)

शिक्षायाऽभिवृत्तौ कार्यस्य

अनुसूची - २

[दफा ४(द) सँग सम्बन्धित]

केन्द्र संचालन प्रतिवेदन

श्री महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय,

शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६ को दफा ४(द) को व्यवस्थाबमोजिम देहायका कुरा खुलाई २०.....साल,.....महिना देखि.....महिना सम्मको त्रैमासिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको छु।

१. केन्द्रमा भर्ना भई हाल कायम रहेका शिशु संख्या :
२. उमेर अनुसार शिशुको वर्गीकरण:
३. केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीको प्रकार र संख्या:
४. केन्द्रमा उपलब्ध भौतिक तथा शैक्षिक सामग्रीहरू:
५. केन्द्रको वित्तीय अवस्था:
६. केन्द्रको जिन्सी अवस्था:
७. केन्द्र संचालनका क्रममा कुनै अप्ठेरो वा समस्या भए, तिनको संक्षिप्त व्यहोरा:
८. अभिभावकले केन्द्रबाट राखेका अपेक्षा:
९. केन्द्रको विकास वा विस्तारका कुनै कार्यक्रम भए, तिनको संक्षिप्त व्यहोरा:
१०. अन्य प्रासंगिक कुराहरू:

समिति संयोजकको सही:

नाम:

मिति:

अनुसूची - ३

[दफा ५(१) सँग सम्बन्धित]

केन्द्रमा शिशु भर्नाका लागि दिइने निवेदन

श्री संयोजकज्यू,

केन्द्र संचालन तथा व्यवस्थापन समिति ।

महोदय,

मेरा/हाम्रो शिशुलाई यस केन्द्रमा भर्ना गर्ने प्रयोजनका लागि देहायका विवरण खुलाई यो निवेदन दिएको छु/छौं । शिशु स्याहार केन्द्र संचालन निर्देशिका, २०७६ तथा प्रचलित कानूनी व्यवस्था पालना गर्न मन्जूर गर्छु/गर्दछौं । शिशुको जन्म मिति खुल्ने .....प्रमाणपत्र यसै निवेदनसाथ पेश गरेको छु/छौं ।

विवरण

१. शिशुको आमाको नाम:

कार्यालय:

पद:

ठेगाना:

संकेत नं:

२. शिशुको बाबुको नाम:

कार्यालय:

पद:

ठेगाना:

संकेत नं:

३. शिशुको नाम:

उचाई:

तौल:

जन्म मिति:

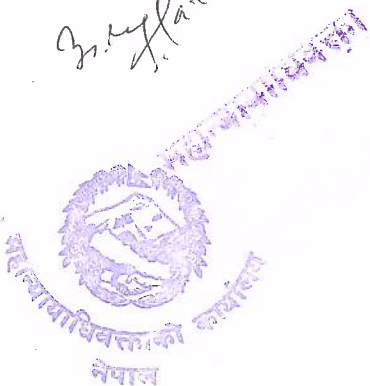
रक्त समूह:

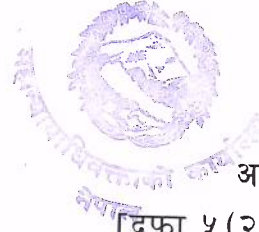
अभिभावकको सही:

नाम:

मिति:

[Handwritten Signature]

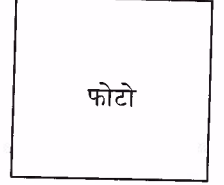
अनुसूची-४

[दफा ५(२) सँग सम्बन्धित]

शिशु सम्बन्धी अभिलेख दर्ता किताब

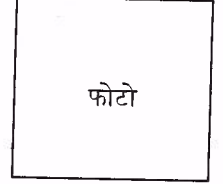
१. शिशुको आमाको नाम:
कार्यालय:
पद:
अस्थायी ठेगाना:

ठेगाना:
संकेत नं:
स्थायी ठेगाना:
सम्पर्क नं:

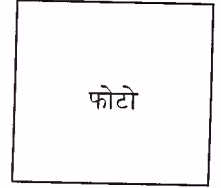
२. शिशुको बाबुको नाम:
कार्यालय:
पद:
अस्थायी ठेगाना:

ठेगाना:
संकेत नं:
स्थायी ठेगाना:
सम्पर्क नं:

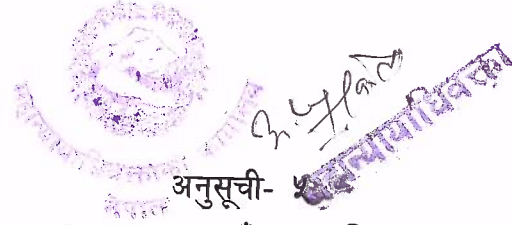

३. शिशुको नाम:
उचाई:
रक्त समूह:

जन्म मिति:
तौल:

अ. ग. प. त. म.
शिक्षण विभागको कार्यालय

[दफा ५(५) संग सम्बन्धित]

शिशुको परिचयपत्र

शिशुको नामथर:-

जन्म मिति:-

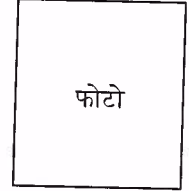
अभिभावकको नामथर:-...../.....

ठेगाना:-

सम्पर्क नं:-

रक्त समूह:-

परिचयपत्रको अवधि: -

.....
(सदस्य सचिव)

मिति:

